

# دەرۋونزانى پەروھىدىي

علم النفس التربوي

Educational Psychology

كۆلۈزى پەروھىدە

ئامادە كىرىنى

پ . ي . د . ديار جەبارى

## پیّناسه‌ی ده روان‌زنی (علم النفس)

- به شیوه‌ی جیا جیا پیّناسه کراوه...
- هر که س (پیّناسه‌که) (به پیّی فه لسه فه و بیرو باوه پره که)...

: وه ک

- ئه و زانسته يه که توییزینه وهی ژیری (عقل)ی مرۆڤ ده کات...
- ههندیک ده لین بريتیيە له لیکولینه وه و زانینی ده رونی مرۆڤ...
- گونجاوترین پیّناسه‌ی ده روان‌زنی ئه وه يه که ده لیت:

توییزینه وهی زانستی ره فتاری مرۆڤه بۆ گونجان له ته ک ژینگه

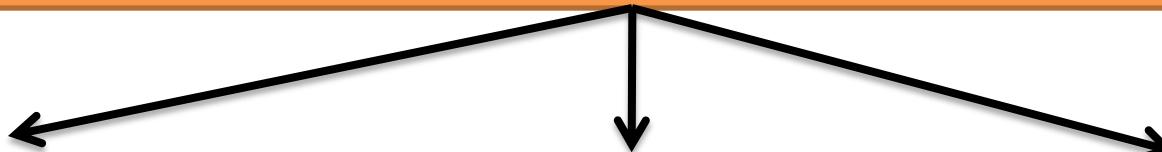
.....

که واته ... ره فتار - ره وشت - هه لسوکه وت .. چی يه ؟

# رەفتار - رەوشت - هەلسوکەوت

هەموو چالاکى و پروسيك مەرۆف پىيى هەلدىھەستىت

3 لايەنى ھەيء



## جوولەبىي

وهك ...  
نۇسىن،  
رۇيىشتن،  
قسە كردن،  
سواربۇونى ماشىن،  
چاپ كردن ،  
راڭىرىن و بازدان...

## ھەلچۈونى

وهك ...  
تۈرپەبۈون،  
خۆشەويىستى،  
پق و كىينە،  
دلىپاۋىكى،  
ترس،  
حەزو ئارەزوو...

## زىرى (عقلى)

وهك ...  
ھەست كردن،  
ياد كردنەوه،  
بىر كردنەوه،  
لىك دانەوه،  
پىش بىنى كردن

# پیّناسه‌ی ده‌روزه‌انی په روهده‌بی

- 1- تویژینه‌وهی ره‌فتاری مرۆڤه له هه‌لويسته په روهده‌بیه هه‌مه جۆره‌كان .  
- هه‌لويسته په روهده‌بیه کان ئه‌و کارليکانه‌ن که له (پۆل، تاقيگه ،كتبيخانه)  
روده‌دات ..
- 2- په‌يوهندی و کارليکه له نیوان ره‌گه‌زه پیکه‌ئينه‌ره‌کانی پرۆسەی  
په روهده‌بی...وھك ( مامۆستا - فيرخواز- پروگرام .....ھتد ) .
- 3- زانستيکه تیور و ئه‌نجامه‌کانی تویژينه‌وه ده‌روونيه‌کان له‌پرۆسەی  
په روهد و فيرکردن به‌كار ده‌ھيئيت .

# جیاوازی دهرونزانی و دهرونزانی پهروهردھی

## دهرونزانی پهروهردھی

توبیزینه وهی رهفتاری مرۆڤ لە  
ھەلويسته پهروهردھیه کان..

- رهفتاری مرۆڤ لەناو پرۆسەی  
فیربون و فیركردن .

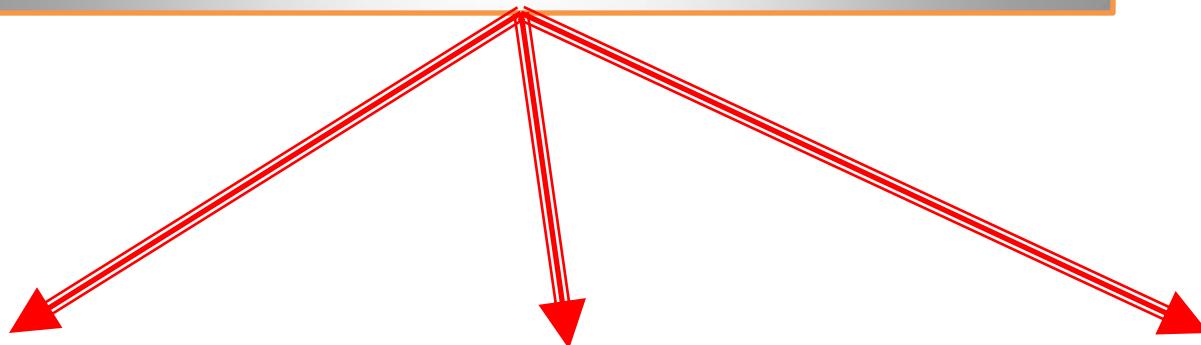
## دهرونزانی

توبیزینه وهی رهفتاری مرۆڤ

# بابهت و بوارهکانی دهروونزانی په روهردهبی

- پرۆسەی گەشەی مرۆڤ .
- فیربوون و فیرکردن
- ئامانجە په روهردهبی يەكان .
- پالنھر ( پىداويىستى ) و پىڭەيىشتىن و راھىتىن .
- فيدباك .
- گواستنەوهى كارىگەرى راھىتىن .
- جياوازى تاكايەتى .
- پرۆسە عەقلى يەكان .
- يادگە ( مىمۇرى ) ئى مرۆڤ .
- بىرھاتنەوه و لە بىرچۈونەوه .
- پىوانە و هەلسەنگاندىن .

# ئامانجە تاييەتى يەكاني دەرونزانى



**کۆنترۆلكردن  
(الضبط)**

Control

- دووباره كردنەوە -يان  
نەكردنەوەي رەفتار

**پيشينىكردن  
(التنبؤ)**

Prediction

كەي ، چى ؟

**تىگەيشتن  
(الفهم)**

Understanding

چۈن، بۆچى

## ئامانجەکانى دەرۈونزانى

### يەكەم : تىڭەيشتن

- وەلەمدانەوەى ھەردوو پرسىارى (چۆن، كىف؟) ... و (بۇچى، لاماذا؟) ئەورەفتارو ھەلسوكەوتە دەپىت؟
- لېكىدانەوەى دىاردە دەرۈوننېيەكان و چۈنۈتى كار و روودانىيان..
- بۇ ھېننانەدى ئەم ئامانجە و بۇ كۆ كىرىدەنەوەى زانىارى دەربارەى دىاردە دەرۈوننېيەكان ...پەنا دەبەين بۇ ئامرازەكانى پىوانەى وەك :
- چاپىڭەوتىن ...تىپىنى ... راپرسى ...

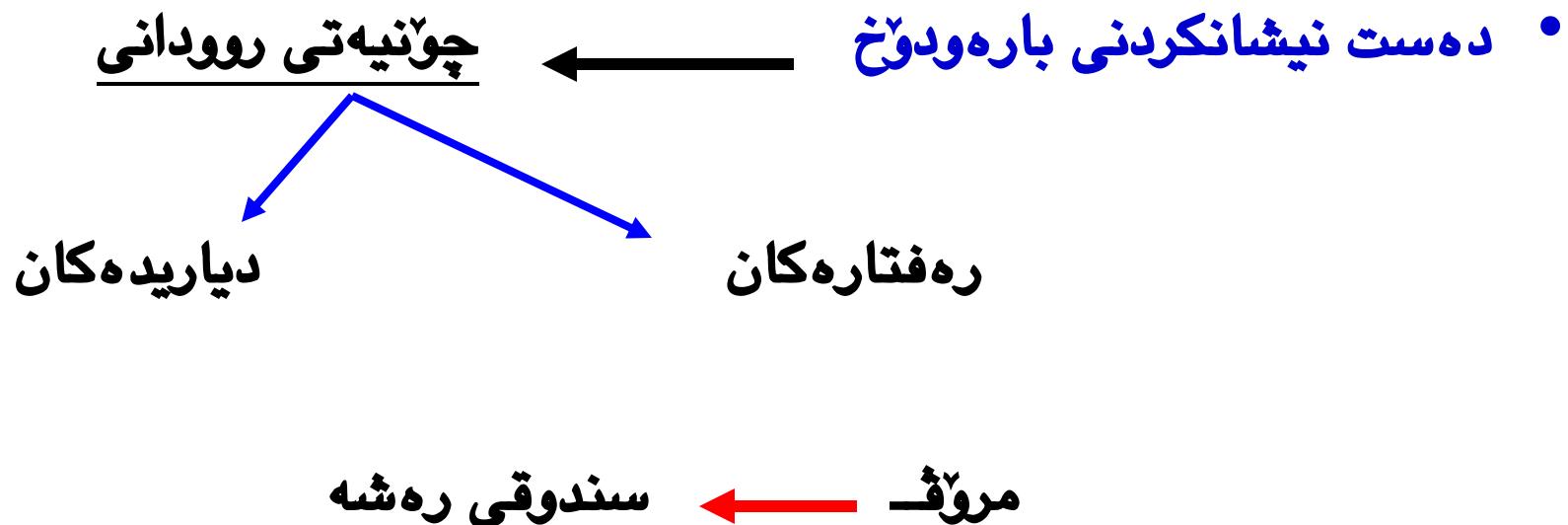
## دۇوهەم : پېشىبىنى كىردىن (التنبؤ) (Predicting):

- تواناى تاك لە پېشىبىنى كىردىن روودا او كۆپانكارىيە كانى داھاتوو.
- ئەم توانا يە ... نىزىبەي كات يۇنىكە .. ( منفرد ) ...
- پېۋىستى بە زانىارى و شارەزايى رابردووى سەيىھ كراوى ناو كۆئەندامى يادكردىنەوە ھەيە ..
- بۇ ئەوهى لە رىيگەي بەيەكەوە بەستنەوەي رابردوو و ئىپستا،  
پېشىبىنى داھاتوو بىرىت

ئامانجەکانى دەرۈونزانى

## سېيھەم : كۆنترۆل كىرىن (الضبط) (Control):

دۇوبارە كىرىنەوە و دۇوبارە نەكىرىنەوەي رەفتار



كارتىيەكەرەكان ..... رەوشىتى يەكان ( ئىسەفەنج و شلە ) !!!

## ئامانجەكانى دەرۋىنزانى پەروھىدەيى

- 1 (لایەنى تیۆرى) : بەرھەمھىنانى مەعرىفەت تايىەت بە پرۆسەي فىربۇون و پەروھىدە و تايىەتمەندىيەكانى قوتابى و رېكخىستەوھى بەشىوهەيەكى مەنھەجى كە بىيىتە ھۆى دروستىرىدى تیۆر و بنەما و زانىارى پەيوەندىدار بە قوتابى و فىربۇونەوھ ...
- 2 (لایەنى پراكتىكى) : دارپشتەوھى ئەم مەعرىفەيە تا مامۆستايان بتوانن بەكارى بھىنن و سوودى لىن بىين لەزىيانى پەروھىدەيى خۆيان.

# په یوهندی دهرونزانی په روهردهی به لقه کانی دهرونزانی

- دهرونزانی په روهردهی : لقیکی پراکتیکی یه...
- دانه براوه له لقه کانی تری دهروونزانی...

## 1- دهروونزانی گهشه (علم النفس النمو) :

- د. گهشه، گرنگی ده دات به دیراسه کردنی ئه و گورانکاریانهی له ره فتاري مرۆڤ روده دهن له قوّناغه جیاوازه کانی ژیانیدا.
- ئه مر لقه گرنگی زیاتر ده دات به قوّناغه کانی گهشهی مندال و هه رزه کاران، كه گرنگترین تویژه له پرۆسەی په روهردهيیدا..
- (مندال و هه رزه کاران ) خالى هاو بهش .. دهرونزانی په روهردهييه.

## 2- دهروونزانی کۆمەلایه‌تى (علم النفس الاجتماعي):

- د.کۆمەلایه‌تى : ئەو زانسته يە كە گرنگى دەدات بە دىراسە كردنى كارلىكى كۆمەلایه‌تى لە نیوان تاك و گروپەكاندا..
- مامۆستا لە پرۆسەي پە روھى دەن و فىركردن و مامەلە دەكات لە گەل فىرخوازەكانى ..چ وەك تاك و وەك گروپىش...
- خالى ھاوبەش : زانينى بنه ما كانى رەفتاري بە كۆمەل ... كارىگەرى لە سەرەھەلويىستى گروپەكان ( فىرخوازان ) و كارىگەرى لە سەر قورسى و ئاسانى يان سەركەوتى و پەك خستنى پرۆسەي پە روھى دەھىي ...

### 3- دهروونزانی گشتی (علم النفس العامر):

- دهروونزانی په روهردهی له شیوازی لیکۆلینهوهدا ... به دهروونزانی گشتی ده چیت، هه روهها له ئامانجە کانیشیدا که بريتىيە له تىگەيشتن و پیشىنېكىدن و كۆنترل كردن به دهروونزانی گشتی ده چیت .

### 4- دهروونزانی چارهسەرى (علم النفس العلاجي)

- دهروونزانی په روهردهی رون كردنهوهی ئالۆزى كىشەكانى فيرخواز ... بۆ زياتر نزيك بونهوه له چارهسەرى كىشەكان فيرخواز ...
- خالى هاوېش ... دهروونزانی و چارهسەر .... به واتاي چارهسەرى دهروننى ....
- پەيوەندى دهروونزانی په روهردهی بەلقەكانى دهروونزانى تر
- خىزانى - ئايىنى - سىياسى - ئىكۆنۆمى - تەكىنەلۆزى - مەعرىيفى - پۆزەتىق -  
هونەرى - ئاشتى ..... هتد ...